

บทเรียนจากการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณสุขเพื่อสุขภาพแบบมีส่วนร่วม
ให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมตำบลชนบท อำเภอสาร์ภี จังหวัดเชียงใหม่

Knowledge Management on Mobilizing Effective Participatory Healthy
Public Policy : Chompoo Sub-district Saraphi district Chiang Mai Province.

นงเยาว์	อุดมวงศ์	วทม.*	Nongyao	Udomvong	MSc. *
พนิดา	จันทโสภีพันธ์	ปรต.**	Phanida	Juntasopeepun	Ph.D. **
ดวงฤดี	ลาสุชะ	พยต.*	Duangruedee	Lasuka	DN. *
กนกพร	สุคำวัง	พยต.***	Khanokporn	Sucamvang	DNS.***
วิทยา	ยาประเสริฐ	****	Wittaya	Yaprasert****	
สุพรรณ	ยาประเสริฐ	****	Supun	Yaprasert****	
ธนูเพ็ญพร	แก้วกัณฑ์	****	Thanoopenporn	Kaewkanta****	
บัญญัติ	พลชมพู	*****	Bunchakarn	Ponchomchun*****	
สกวรัตน์	สมธรรม	*****	Sakaowrat	Somtham*****	
อนันต์	แสงบุญ	*****	Anun	Saenqbon*****	
ชัยยุทธ	กาญจนสวัสดิ์	*****	Chaikut	Karnjanasawitree*****	

บทคัดย่อ

การขับเคลื่อนนโยบายสาธารณสุขเพื่อสุขภาพแบบมีส่วนร่วมให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อนำไปสู่สุขภาพของชุมชนที่ดีและยั่งยืน ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ทั้งนักวิชาการ เจ้าหน้าที่สมาชิกสภาเทศบาล แกนนำชุมชน พระสงฆ์ กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และตัวแทนประชาชน การวิจัยเชิงพัฒนานี้มี วัตถุประสงค์ 1) เพื่อประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานและองค์กรท้องถิ่น ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ร่วมกันหนุนเสริมอย่างบูรณาการ ให้มีการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณสุขเพื่อสุขภาพให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม 2) เพื่อพัฒนาศักยภาพแกนนำในพื้นที่ให้สามารถจัดการความรู้จากการปฏิบัติ ในการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณสุขเพื่อสุขภาพแบบมีส่วนร่วม

* รองศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
 * Associate Professor, Faculty of Nursing, Chiang Mai University
 ** อาจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
 ** Instructor, Faculty of Nursing, Chiang Mai University
 *** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
 *** Assistant Professor, Faculty of Nursing, Chiang Mai University
 **** นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ
 **** Professional Public health Officer
 ***** ประธานสมาชิกสภาเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่
 ***** Chair, Members of Chiang Mai Agricultural Council
 ***** ลูกจ้างบันทึกข้อมูล
 ***** Data Entry Clerk
 ***** ผู้ใหญ่บ้าน
 ***** Village Headman
 ***** ข้าราชการบำนาญ
 ***** Retired government officer

ร่วมในระดับตำบล กลุ่มตัวอย่างเลือกแบบเฉพาะเจาะจง ประกอบด้วย ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะ เจ้าหน้าที่สมาชิกสภาเทศบาล แกนนำ พระสงฆ์ กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และตัวแทนประชาชน การศึกษาครั้งนี้ใช้แนวคิดการสร้างนโยบายสาธารณะเป็นกลยุทธ์สำคัญสู่การสร้างเสริมสุขภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสอบถาม แนวคำถามเจาะลึก และการสนทนากลุ่ม ซึ่งคณะผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรม เก็บรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

การประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานและองค์กรท้องถิ่น ชุมชน และหน่วยงาน อื่นๆ ในพื้นที่เป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่นระดับตำบล มีการร่วมกันหนุนเสริมอย่างบูรณาการ และมีการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพแบบมีส่วนร่วมให้ เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม จึงเกิดนโยบายสาธารณะในพื้นที่หลายประเด็นได้แก่ 1) นโยบายการพัฒนาทักษะการคัดกรองและให้คำปรึกษากลุ่มเสี่ยงต่อการใช้สารเสพติด 2) นโยบายการ ไม่เลี้ยงสุราและงดสิ่งเสพติดทุกชนิดในงานบุญ 3) นโยบายการงดการจูดรูป และ 4) นโยบายพืชปลอดสาร อาหารปลอดภัย

สำหรับด้านการพัฒนาศักยภาพแกนนำในพื้นที่ให้สามารถจัดการความรู้จากการปฏิบัติจริงและมีผลที่เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม พบว่าในการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพแบบมีส่วนร่วมของตำบลชนบท แกนนำเป็นตัวหลักสำคัญในการขับเคลื่อน และสามารถจัดการความรู้จากการปฏิบัติจริง โดยกระบวนการพัฒนาต้องอาศัยหลายภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมทั้ง ภาครัฐราชการ การเมืองท้องถิ่น ภาคประชาชนและภาควิชาการ โดยพบว่าภาคส่วนที่สำคัญที่สุดคือ ภาคประชาชนที่ตระหนักรู้ถึงปัญหาของชุมชนและต้องการแก้ไขปัญหา ตลอดจนสามารถวิเคราะห์/สังเคราะห์ความรู้ จากการได้ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างสมานฉันท์ จึงเกิดนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพของชุมชนและสามารถขยายผลและมีเครือข่ายมากขึ้น

การวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพแบบมีส่วนร่วมให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืนของชุมชนต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนอย่างจริงจังและต่อเนื่องโดยมีประชาชนเป็นแกนสำคัญในการพัฒนา

คำสำคัญ : ถอดบทเรียน การขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะ การมีส่วนร่วม การวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ(สช)

Abstract

The mobilization of effective participatory healthy public policy toward healthy and sustainable communities, requires collaborative works from all sectors which include municipality officer, community leaders, community administrators, monks, local experts, health personnel and community representatives. This developmental research was aimed to (1) coordinate among related organizations, local administrations, and communities to mobilize healthy public policy effectively, and (2) develop local leader capacities to be able to manage knowledge to mobilize

effective participatory healthy public policy in the sub-district level. Subjects included stakeholders who were involving in the movement of public policy, and were selected through the purposive sampling method. They were composed of municipal officers, local leaders, monks, community chiefs, local experts, health volunteers, health care providers, and community representatives. The study concepts using healthy public policy is the key strategy for health promotion. Questionnaires, in dept interviews, and focus group discussions were used for data collection. Questionnaires and interview guides were developed by investigators through intensive literature reviews. Data were collected and analyzed quantitatively and qualitatively.

The results revealed that the coordinative work among local administrations, communities, and related organizations was the most significant in the development of community capacity at the sub-district level. These works have been done integratively, and eventually lead to the movement of participatory healthy public policy. Healthy public policies were generated at the subdistrict level which were: (1) policy on screening and counseling skill development in a high risk substance abuse group, (2) policy on alcohol and illegal substance prohibition in community events, (3) policy on incense burning prohibition, and (4) policy on organic and safe food/vegetable. Regarding the development of local leader capacities to be able to manage knowledge from the practice, the result showed that local leaders are key persons to move the participatory healthy public policy, and able to manage knowledge by using a coordinative approach from many sectors such as government, local government, academics and community indwellers. However, the most important part is community indwellers. They understand community problems and which one is needed to be solved. They also analyzed the synthesized the knowledge from experience sharing. These can lead to public policy generation in community.

This research has demonstrated that the movements of effective participatory healthy public policy toward healthy and sustainable communities, requires collaborative works from all sectors constantly. Community indwellers are a major factor in such process.

Key words : Lesson Learned, Public Policy Movement, Participation